

Г.Ф.Кінаш

студентка НПУ ім. М.П. Драгоманова (Київ)

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЕТИЧНОЇ ДИКЦІЇ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ТВОРЧОСТІ Н. ЛІВИЦЬКОЇ-ХОЛОДНОЇ

Творча особистість авторки формувалася в період «зрілого модернізму», що склався ще в 10-ті роки ХХ століття. Саме тоді, за словами Д. Наливайка, відбулося «зняття романтичної «поетики контрасту», що базувалася на автетичному світобаченні, й перехід до модерністської «поетики синтезу», присутності буття сучасного в його складності й розмаїтості...» [2, с. 45].

Пропоновані обставини в поезії і «тілесно-емоційний» стан визначають дикційну манеру. Мова персонажа-ліричного героя – взаємозв'язок з його психологією, середовищем, професією. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що дикція поетки є єдність нормативності, розбірливості та емоційно-образної виразності мовлення. Тут існує єдність внутрішньої і зовнішньої виразності як техніки мови, так і звукового ладу твору. Найбільш благодатним матеріалом є поетичний текст збірки **«Поезії, старі і нові»**, позаяк його звукова організація несе в собі домінуючий початок. Справжній поет, осмислюючи звукову матерію поетичного слова, уникає випадковостей у виборі слів і звуків.

Поетична дикція авторки розгортається на декількох рівнях, що допомагають удосконалити артикуляційні можливості: фонетичного тренінгу, голосово-дихального тренінгу, дикційного тренінгу, жестикулярно-мнемічного тренінгу, ритмічної організації мовлення.

Нам цінно знайти такий психологічний момент налагодженості у віршованій мові, за якого будуть важливі не граматичні закони її організації, смислові комплекси, цілісності висловлювання і, без чого вона точно немислима, особливий інтонаційний лад.

Віршована мова поетки дуже близько стоїть біля мови практичної. На формування ритмів віршової мови впливають багато факторів. Вони віддаляють

увагу від метричної організації віршованого тексту, від схематичної його заданості.

На стійкість або мінливість віршованого ритму авторки впливають: чергування акцентуаційних норм; система міжрядкових павз та цезур; художні павзи в віршованому тексті, викликані монологічними зіткненнями; чергування сильних і слабких складів у вірші або їх навмисна руйнація; словоподіл, за якого частина слова виявляється в одному рядку чи одне слово заповнює собою фінал першої стопи, всю другу стопу і зачин третьої стопи; синтаксичне членування мови; віршовані розміри, тобто врегульована або неврегульована ритмічна довжина віршованого рядка; строфічна організація мови; звукові повтори; рими.

Розглянемо дикцію деяких віршів збірки «**Поезії, старі і нові**», до якої частинно увійшли поезії усіх збірок. Поетична дикція цих віршів базується на відмові від розкриття прямого змісту, техніці двозначности, нерозшифрування, поєднання кількох значень. Розглянемо декілька показових прикладів зі збірки «**Вогонь і попіл**» [1].

Цикл «1.Барвін-зілля». Поезія I: «Світлим, надхненним простим/ буде нам кожен день»: пара «дзвінкий-задньоязиковий» у контактній позиції; «Значенням повний святим»: дистантні позиції сонорних та задньоязикового утворюють неперервний музичний ряд; **Поезія II:** «Нам шлюбна постіль вся земля, / барвистий луг, квітчасте лоно, – / і в серці соняшнім поля/ відбили шум і співів дзвони»: дистантні позиції передньоязикових подібних, сполучення їх із сонорними; **Поезія V :** «О, стрункі твої ноги, стрункі!...// О, мійні твої ноги, міцні!»: кільцева анепіфора, витворена сполученням сонорного із задньоязиковим. **Поезія X:** «І ніч над нами золота/ Була, як чара, щиро повна»: дистантні позиції африкати та фрикативних приголосних.

Поезії циклу «Червоне й чорне» [1]. «За вогнем шарлату»: «Оддзвеніла весна, одійшла»: дистантні й контактна позиції передньоязикових подібних; **Поезія I:** «Маляр, артист ви, чи поет, / і хто вам вирізав так брови, / і на стрункий ваш сілуєт...»: контактні позиції-сполучення голосних із сонорним дрижачим; неприродне подвійне пом'якшення [с']; **Поезія II:** «Поцілунок зложить

урочистий/ на тремтячій руці моїй. І піти...»: чергування приголосних у дистантній позиції із обниженням місця творення, - музичність зворотнього напрямку, що досягається зміною піднесення; **Поезія III**: «... сонних, / і чути вальсів ніжний спів/ і шепіт під вікном сальону»: явне й приховане подовження штучного походження звукосполюки [‘он]; **Поезія IV**: «Але танго скінчилось надхненне/ і край неба горить за вікном...»: дистантна позиція задньоязикових розвантажує звукоряд, не переповнює «глухістю» строфу; **Поезія XI**: «Ваших пестоців знов так хочу, /Ваших пристрасних теплих уст/ На мені ваші темні очі»: дистантні позиції задньоязикових; **Поезія XIII**: «Невже ж зустрінемося чужими»: дистантна позиція передньоязикових шиплячих; **Поезія XVI**: «Кинеш знов лиш один, звитяжний, / погляд гострих очей твоїх»: дистантна позиція передньоязикових шиплячих, обниження творення голосних у парах их-їх; **Поезія XX**: «Вже тричі завірюхи січня дороги в парку замели/ і очі Ваші, очі вічні, для мене тричі зацвіли»: зміна позицій у репрезентації звукосплек іч-чі-ич із вкрапленням-розбарвленням іш-ші; **Поезія XXI**: «криниця-іскриться»: уподібнення за дзвінкістю прикінцевих римованих складів.

Отже, серед особливостей поетичної ідіодикції можемо викоремити перелік найголовніших, зокрема граматичне чергування фрикативних й шиплячих., виправдана градація дрижачого у різних букво сполуках, різні позиційні варіанти сонорних, виправдана градація дрижачого; позиційні варіанти сонорного у звукосполюках із голосним: редукція звучання; дистантна позиція [v], внутрішня словесна анафора, редукція префікса задля збереження ритму, чергування звукосплек із різним місцем творення прикінцевого приголосного; контактні й дистантні позиції шиплячих та задньоязикових, виправдана зміна акцентуаційних норм.

Список використаних джерел:

1. Лівницька-Холодна Н. Поезії старі і нові. – Нью-Йорк: Видання Союзу українок Америки, 1986. – 238 с.
2. Наливайко Д. Про співвідношення «декадансу», «модернізму», «авангардизму» // Слово і час, 1997. № 11-12. С. 8.